

Mí-iompar sa rang

Ceist 1 Beidh tú ag féachaint ar ball ar thuirisc faoi mhí-iompar daltaí scoile. Sula bhféachann tú ar an tuairisc an féidir leat féin agus an duine in aice leat na téarmaí / frásaí Gaeilge a aimsiú de na focail seo thíos:

1. to train teachers
2. students who have behavioural problems
3. National Council for Special Education
4. going to hide under the table
5. demand for teaching support
6. this report which has been submitted to
7. the likes

Anois féach ar an tuairisc cúpla uair - an raibh an ceart agaibh?

Ceist 2 Cén chanúint atá ag Eimear Ní Chaonaola, Deirbhile Nic Craith agus Sorcha Ní Mhonacháin?

- (a) Cén focal atá ag Sorcha ar **gach**?
- (b) Conas a deir Eimear an focal **fadhbanna**?
- (c) Ní hionann an tslí a ndeir Eimear agus Sorcha an focal **scoileanna**, cad í an difríocht?
- (d) Cad is féidir leat a rá faoi **faoin mbord** a bhí ag Deirbhile? An mbeadh sé ráite mar sin ag Eimear agus Sorcha dar leat? Cén fáth?

Ceist 3 Féach ar an tuairisc arís agus breac síos an t-eolas cuí a bhaineann leis na figiúirí seo:

1.3 billiún euro: _____
15%: _____
23%: _____
200 milliún euro: _____
12,000: _____

Ceist 4. ‘an + costas’ agus ‘an + Comhairle’

- (a) Cad iad na hathruithe a cuireadh i bhfeidhm ar na focail thuas tar éis an ailt? Éist leis an mhír ansin le feiceáil an raibh an ceart agat.
- (b) Líon na boscaí seo leis na hathruithe ar fad a chuirtear i bhfeidhm ar fhocail ag brath ar inscne an fhocail:

Focal baininscneach + an t-alt (áit, sráid agus fuinneog)	Focal firinscneach + an t-alt (arán, sagart agus bád)
guta: s: consan:	guta: s: consan:

Ceist 5

Cuir an fhoirm cheart den fhocal sna bearnaí sa sliocht ón mhír.

Sa scoilbhliain dhá mhíle is a haon déag / dhá mhíle is a dó dhéag, chuir an Chomhairle um Oideachas Speisialta cuidiú ar fáil do dhá mhíle (déag) _____ dalta. Sa tuarascáil seo atá curtha faoi (bráid) _____ an Aire Oideachais, Rory Quinn, molann an Chomhairle go (cuir) _____ oiliúint (breise) _____ ar achan mhúinteoir le plé le fadhbanna mí-iompair. Moltar chomh maith go gcuirfí cúrsa oiliúna ar léith ar fáil do (múinteoir) _____ amháin in achan scoil. Molann an chomhairle go gcuirfí dlús le macasamhail an chláir *Na Blianta Dochreidte* agus an clár *Friends* atá in úsáid ar bhonn trialach i gContae Cheatharlach agus Chill Chainnigh. Sorcha Ní Mhonacháin, Nuacht TG4.

Ceist 6

Pléigh na ceistanna seo leis an duine in aice leat nó le do ghrúpa:

Cén cineál dalta scoile a bhí ionat féin ar an bhunscoil?
Cén fáth a mbíonn fadhbanna iompair ag páistí óga ar an bhunscoil, dar leat?
Cad a mholfá do mhúinteoir a dhéanamh dá mbeadh fadhb mí-iompair ag dalta sa seomra ranga?

Freagraí

Ceist 1

1. to train teachers: *oiliúint a chur ar mhúinteoirí*
2. students who have behavioural problems: *daltaí a bhfuil deacrachtaí iompair acu*
3. National Council for Special Education: *An Chomhairle um Oideachas Speisialta*
4. going to hide under the table: *Ag dul i bhfolach faoin mbord*
5. demand for teaching support: *éileamh ar thacú teagaisc*
6. the report which has been submitted to: *an tuarascáil atá curtha faoi bhráid*
7. the likes: *a mhacasamhail*

Ceist 2

Eimear Ní Chonaola – canúint Chonnachta, Deirbhile Nic Craith – canúint na Mumhan, Sorcha Ní Mhonacháin – canúint Uladh.

- (a) achan
- (b) fadhbannaí
- (c) Eimear – scoileannaí, Sorcha – scoltacha
- (d) Cuirtear urú ar an ainmfhocal sa tuiséal tabharthach i gcanúint na Mumhan agus Chonnachta ach cuirtear séimhiú air i gcanúint Uladh.

Ceist 3

An t-éileamh a tháinig ar thacú teagaisc le cuidiú le daltaí a bhfuil deacrachtaí iompair acu – 23%
Caitheadh an méid seo den bhuiséad iomlán oideachais ar oideachas speisialta i 2011 – €1.3 billiún
An méid daltaí ar chuir an Chomhairle cuidiú ar fáil dóibh sa bhliain 2011 agus 2012 – 12,000
Caitheadh an méid seo den bhuiséad iomlán oideachais ar oideachas speisialta i 2011 – 15%
Caitear an méid seo sa bhliain chun cuidiú le múinteoirí agus scoileanna – €200 milliún

Ceist 4

- (a) an costas agus an Chomhairle
- (b)

Focal baininscneach + an t-alt	Focal firinscneach + an t-alt
guta: an áit (gan t-)	guta: an t-arán (le t-)
s: an tsráid (<i>t</i> ar an <i>s</i>)	s: an sagart (gan <i>t</i> ar an <i>s</i>)
consan: an fhuinneog (séimhiú)	consan: an bád (gan séimhiú)

Ceist 5

Sa scoilbhliain dhá mhíle is a haon déag / dhá mhíle is a dó dhéag, chuir an Chomhairle um Oideachas Speisialta cuidiú ar fáil do dhá mhíle **dhéag** dalta. Sa tuarascáil seo atá curtha faoi **bhráid** an Aire Oideachais, Rory Quinn, molann an Chomhairle go **gcuirfí** oiliúint **bhreise** ar achan mhúinteoir le plé le fadhbanna mí-iompair. Moltar chomh maith go gcuirfí cúrsa oiliúna ar léith ar fáil do **mhúinteoir** amháin in achan scoil. Molann an chomhairle go gcuirfí dlús le macasamhail an chlár *Na Blianta Dochreidte* agus an clár *Friends* atá in úsáid

ar bhonn trialach i gContae Cheatharlach agus Chill Chainnigh. Sorcha Ní Mhónacháin, Nuacht TG4.

Ceist 6

Abair leis na foghlaimeoirí na ceisteanna a phlé ina mbeirteanna nó i ngrúpaí.

Eimear Ní Chonaola

Tá sé molta oiliúint a chur ar mhúinteoirí le plé le daltaí a mbíonn deacrachtaí iompair acu i mbunscoileannaⁱ an stáit. I dtuarascáil a foilsíodh inniu, deir an Chomhairle um Oideachas Speisialta gur cheart cúrsa speisialta a chur ar fáil do mhúinteoir amháin i ngach scoil, mar na fadhbannaⁱⁱ is mó a bhaineann le scoileanna [baineann siad le scoileanna] do pháistí le riachtanais speisialta amháin.

Sorcha Ní Mhonacháin

Is é polasaí na Roinne Oideachais anois go rachadh páistí a bhfuil deacrachtaí acu ar an bhunscoil áitiúil is giorra dóibhⁱⁱⁱ seachas chuig scoileanna^{iv} speisialta. Ciallaíonn sin gur beag scoil anois nach gcaithfidh plé le fadhbanna mí-iompair.

Deirbhile Nic Craith, Cumann Múinteoirí Éireann

I gcásanna go mbíonn, sórt, go mbíonn fíorfhadhb ann, tá muid ag caint ar fhadhbanna ar nós troscán a chaitheamh timpeall, leabhair a chaitheamh timpeall, b'fhéidir páistí ag dul i bhfolach faoin mbord agus iompar den chineál sin. Lonsaithe pearsanta ar dhaltaí eile nó fiú amháin ar na múinteoirí agus ar dhaoine fásta eile sna seomraí ranga.

Sorcha Ní Mhonacháin

Tá an costas a bhaineann le fadhbanna mí-iompair i scoileanna an stáit ag méadú. Caitheadh aon ponc a trí billiún euro nó cúig déag faoin gcéad den bhuiséad iomlán oideachais ar oideachas speisialta in 2011. Ó 2009 tháinig méadú fiche a trí faoin gcéad ar an éileamh do thacú teagaisc le cuidiú le daltaí a bhfuil deacrachtaí iompair acu. Caitear dhá chéad milliún euro sa bhliain ar mhúinteoirí agus scoileanna le cuidiú le páistí a bhfuil deacrachtaí acu. Sa scoilbhliain dhá mhíle is a haon déag / dhá mhíle is a dó dhéag, chuir an Chomhairle um Oideachas Speisialta cuidiú ar fáil do dhá mhíle dhéag dalta. Sa tuarascáil seo atá curtha faoi bhráid an Aire Oideachais, Rory Quinn, molann an Chomhairle go gcuirfí oiliúint bhreise ar achan^v mhúinteoir le plé le fadhbanna mí-iompair. Moltar chomh maith go gcuirfí cúrsa oiliúna ar leith ar fáil do mhúinteoir amháin in achan scoil. Molann an chomhairle go gcuirfí dlús le macasamhail an chlár *Na Blianta Dochreidte* agus an clár *Friends* atá in úsáid ar bhonn trialach i gContae Cheatharlach agus Chill Chainnigh. Sorcha Ní Mhonacháin, Nuacht TG4.

ⁱ *bunscoileannaí* a deirtear i gcanúint Chonnachta

ⁱⁱ *fadhbannaí* a deirtear i gcanúint Chonnachta

ⁱⁱⁱ *daofa* a deirtear i gcanúint Uladh

^{iv} *scoltacha* a deirtear i gcanúint Uladh

^v *gach* atá sa chaighdeán